

Editorial

L'estat del medi natural a la Garrotxa i el Ripollès

En els últims anys, diferents articles i informes han posat de manifest les tendències negatives de poblacions d'organismes al nostre país i a tot el món; el mateix Informe de l'Estat de la Natura a Catalunya 2020, elaborat per la Generalitat de Catalunya, concreta diverses d'aquestes tendències en aquells organismes i hàbitats dels quals hi ha suficients dades.

Per exemple, aquest informe esmenta que per a les poblacions de vertebrats i invertebrats dels quals es tenen dades s'han perdut en els últims 20 anys un 25 % de mitjana dels seus individus. Altres seguiments territorials o amb menys recorregut que els de papallones diürnes i d'ocells, i que no consten a l'informe també indiquen aquestes tendències negatives.

És per aquest motiu que és necessari poder disposar de dades d'un ventall més ampli d'organismes i d'aspectes dels hàbitats. Per poder abastar aquest propòsit, i contribuir també a la conservació de la natura, cal establir una xarxa de treball molt més àmplia que la que ha permès fer l'informe del 2020, xarxa

que ha d'estar ben articulada i comptar amb les administracions, els grans centres de recerca, els professionals de la conservació, les entitats i els ciuta-

dans, i en la qual tots hi trobin el seu paper, hi estiguin còmodes i se sentin útils i capaços de disposar de suficient informació i de reconduir la pèrdua de biodiversitat actual.

Actualment existeixen nombroses experiències de particulars i entitats que ben articulades i potenciades poden aglutinar-se en aquesta xarxa, que no només aportaran més dades, fins i tot de grups d'organismes ara no considerats, també suposarà incrementar la capacitat de realitzar recerca, divulgació i conservació sobre el territori, capacitat que mai podrà abastar cap de les parts per separat.

Dins la Institució Catalana d'Història Natural existeixen programes i projectes en aquesta línia, com la Xarxa d'estacions de Llarg de seguiment de la Garrotxa i del Ripollès, amb 17 estacions, cadascuna d'elles amb 7-20 parcel·les de seguiment de diferents hàbitats on es fa seguiment de diversos grups d'organismes per veure com evolucionen al llarg del temps. Seguiments anuals i cada 5 anys segons la parcel·la i el grup, de flora vascular,

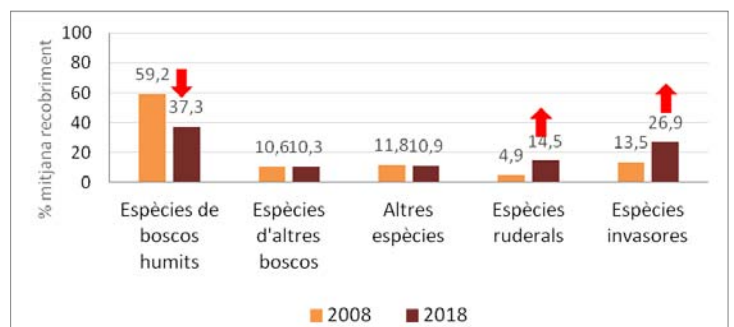


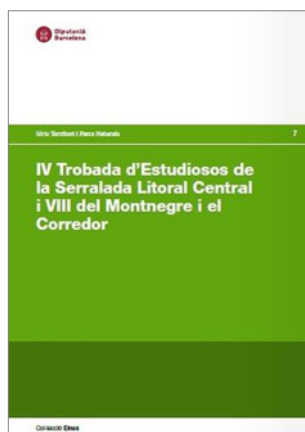
Figura 1. Canvis en el recobriment de grups d'espècies de flora vascular en boscos de ribera.



El portal **Etnobotànica dels Països Catalans**, reuneix informació sobre el nom de les plantes, sobre les aplicacions medicinals i alimentàries que tenen i sobre altres usos, com ara l'ornamental.



Manifest per a la protecció dels deltes europeus. Adhesions.



IV Trobada d'Estudiosos de la Serralada Litoral Central i VIII del Montnegre i el Corredor. 2021. Diputació de Barcelona.

líquens, briòfits, odonats, ortòpters, fins al moment i enguany s'afegeixen fongs, papallones, diürnes, ocells i fongs. Els boscos de ribera són un dels hàbitats amb més canvis de la vegetació en aquests últims 10 anys, amb pèrdues del 21,9 % del recobriment d'espècies nemorals propis d'aquests boscos, i un increment del de plantes ruderals (9,6 %) i d'invasores (13,4 %). (Figura 1).

El Grup d'estudi dels odonats, Oxygastra ha desenvolupat diferents projectes de seguiment anuals d'odonats a Catalunya des de l'any 2005, alguns dels quals han continuat fins a l'actualitat. Per exemple en el gràfic podem observar l'evolució del número d'espècies i d'exemplars d'odonats per a 6 localitats. Les dades d'aquests seguiment desenvolupat els últims 15 anys indiquen una reducció mitjana del 9,4 % en espècies i del 28,56 % quant a exemplars (Figura 2).

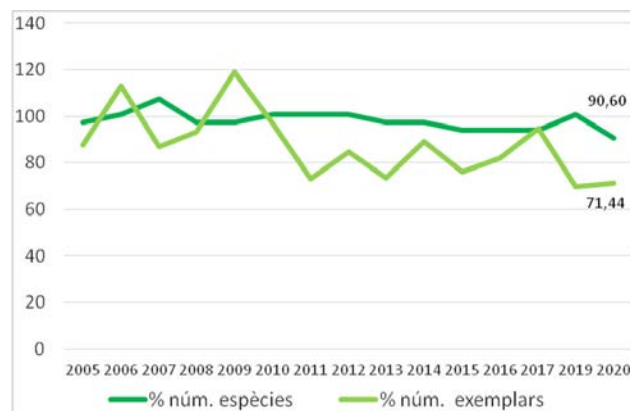


Figura 2. Evolució en percentatge del número d'espècies i d'exemplars d'odonats respecte a la mitjana dels primers cinc anys

També un altre grup d'estudi de la Institució, Antaxius, té previst desenvolupar un programa de seguiment similar sobre els ortòpters, un altre grup d'organismes considerats molt bons indicadors dels espais oberts. Els resultats del seguiment de 34 localitats amb dades des de l'any 2009 mostren tendències negatives, més acusades en el número d'espècies que en el número d'exemplars (Figura 3).

La Delegació de la Garrotxa de la ICHN, dins del seu Programa de Seguiment i Conservació de flora amenaçada de la Garrotxa i del Ripollès fa seguiment de 471 localitats de flora amenaçada de les dues comarques. És interessant destacar que en els últims 27 anys les poblacions d'aquestes localitats, considerades amenaçades segons criteris de l'UICN, que no han fruit de mesures de conservació s'han reduït un 45,5 %, una xifra

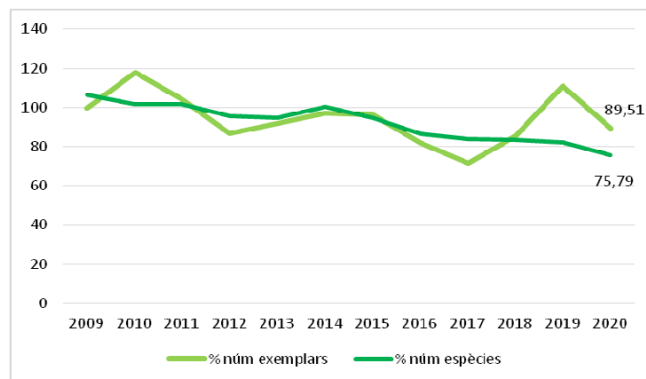


Figura 3. Evolució en percentatge del número d'espècies i d'exemplars d'ortòpters respecte a la mitjana dels primers cinc anys.

alarmant i que indica també la dimensió de la pèrdua de biodiversitat.

Per contra, la mitjana de les localitats que han estat sotmeses a mesures de conservació, i que a més han estat mesures de conservació en general senzilles de protecció d'impactes sobre l'hàbitat, s'ha incrementat en un 67,7 %, això sí un augment de les poblacions molt esbiaixat per l'increment espectacular d'un parell de localitats de les 22 considerades (Figura 4).

Aquests indicadors ens fan pensar entre altres coses en dos fets: la magnitud de la tragèdia si no s'intervé amb mesures de conservació, i que en general les mesures de conservació permeten globalment mantenir, i inclús millorar les poblacions.

Aquests resultats ens han d'animar a potenciar la xarxa per augmentar la capacitat d'obtenir dades de seguiment sobre altres grups d'organismes diferents dels que habitualment s'utilitzen, i que abastin tot el país. Però de la mateixa manera que delegacions i grups de treball de la Institució, existeixen moltes altres entitats i particulars que hi treballen al territori, i que a més sempre hi són, i les seves accions no són només actuacions puntuals o temporals, hi són allà per treballar per la conservació.

Crear, establir i potenciar aquests agents territorials és invertir en més capacitat de seguiment, vigilància, sensibilització i conservació. ■

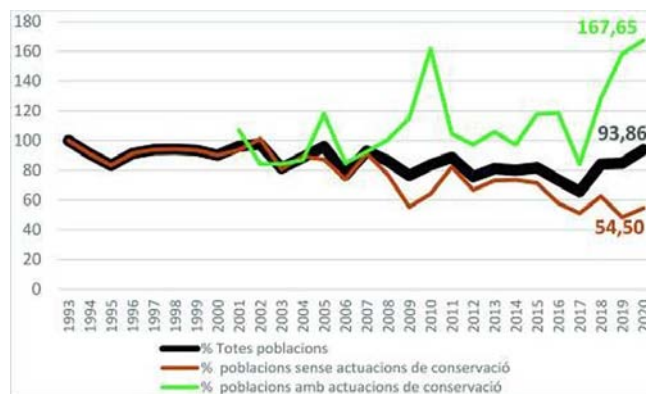


Figura 4. Evolució en percentatge de les poblacions de plantes amenaçades controlades (flora vascular, briòfits i líquens).

Premis i ajuts

Premi Torras-Foulon 2021

En la convocatòria d'enguany, el jurat del Premi Torras-Foulon ha premiat el treball «Les poblacions de lludrió llistat *Chalcides striatus* a la muntanya mediterrània catalana. Passat, present i... deute d'extinció?», de la Societat Catalana d'Herpetologia (investigadors: Oriol Baena Crespo, Eudald Pujol Buxó, Joan Maluquer Margalef i Alejandro García Salmeron).

Aquest treball es proposa analitzar la

distribució i extensió de les poblacions del lludrió llistat en tres zones muntanyoses de Catalunya (les Gavarres, massís del Garraf i Sant Llorenç del Munt i l'Obac) i valorar les localitzacions en relació amb les tendències del paisatge de les últimes dècades i del present i, també, en relació amb la diversitat acompanyant de rèptils d'espais oberts per tal de fer una primera aproximació sobre el possible deute d'extinció de les poblacions més reduïdes. ■



Ajut ICHN a la dona naturalista 2021

La ICHN convoca aquest 2021 un ajut destinat a impulsar la participació d'investigadores en la recerca naturalista. Està destinat a investigadores que presentin un projecte d'investigació amateur de caire naturalista al voltant de la geologia, botànica, zoologia o ecologia dels Països Catalans.

L'ajut està dotat amb 4.000 euros i es poden presentar propostes fins al 31 de març. Es poden [consultar les bases](#) al web de la Institució.

En aquesta convocatòria, es dedica aquest primer Ajut ICHN a la Dona Naturalista a Creu Casas Sicart (26 d'abril de 1913 – 20 de maig de 2007), una eminent botànica i innovadora briòloga catalana que va aconseguir obrir-se pas en un món acadèmic eminentment masculí. La Dra. Casas va ser la primera presidenta de la ICHN i, com a gran i apassionada naturalista que era, pot ser una font d'inspiració per a les noves generacions d'investigadores. ■



Delegació d'Osona - GNO

El gat fer dona el tret de sortida al calendari d'activitats naturalistes de la Delegació

El divendres 26 de febrer es va inaugurar el cicle Descobreix els sistemes naturals a Osona 2021, que enguany està compost per 21 activitats. Més oportunitats que mai per donar a conèixer les característiques dels ecosistemes de la comarca, així com les actuacions necessàries per conservar-los. Durant la inauguració, l'Èlia Bretxa (CERM-UVic-UCC) i l'Albert Palou (GNO-ICHN) van presentar el calendari de sortides i la primera activitat del cicle, una xerrada sobre el gat fer a càrrec de Ferran Sayol, Marc Vilella i Pau Federico.

La xerrada va durar aproximadament una hora i va comptar amb més d'una cinquantena d'espectadors en directe. Durant la conferència, es van comentar els trets distintius que permeten identificar el gat fer, la seva biologia i l'estudi que se'n fa mitjançant el trampeig fotogràfic i el seguiment de rastres per obtenir mostres que s'analitzaran genè-

ticament. Un dels moments més destacats va ser el repàs de la trajectòria del Projecte Gat Fer, que la delegació d'Osona porta a terme des de l'any 2013 i que, gràcies a la col·laboració d'un bon nombre de persones, segueix més viu que mai. Per últim, també es van explicar alguns detalls del seguiment de l'espècie a Catalunya, impulsat gràcies al grup Felis-ICHN i a la Fundació del Zoo de Barcelona.

Les properes dues activitats

del programa també seran xerrades en línia. Concretament, el dia 12 de març es parlarà de la història geològica de la comarca des de la desaparició del mar de l'Eocè i el dia 26 de març es farà un repàs del Projecte Atlas d'Orquídies d'Osona promogut per la mateixa delegació. Si voleu recuperar el contingut de qualsevol d'aquestes xerrades, podeu consultar el [canal de YouTube](#) del Museu del Ter. ■



Primera detecció de gat fer amb les càmeres del GNO-ICHN, a Sant Pere de Torelló (2013).

Samarretes del Pla de seguiment del gat fer



Enguany s'estrena la incitativa de crear samarretes d'un projecte actiu del grup Felis. Aquestes samarretes volen servir per divulgar les espècies que s'estudien en els diferents projectes que es van desenvolupant així com obtenir una font d'ingressos per impulsar-los.

La primera d'aquestes samarretes és del Pla de seguiment del gat fer i els beneficis de la venda aniran íntegrament per finançar-lo.

La podeu adquirir [des del web](#) del grup Felis.

Delegació de la Serralada Litoral Central

Seminari 2021 «Petits i poderosos: microorganismes i epidèmies»

A continuació us detallem el programa provisional del seminari d'enguany organitzat per la Direcció de Cultura de l'Ajuntament de Mataró i la Delegació de la Serralada Litoral Central de la ICHN.



Arxius de Miscel·lània Zoològica, núm. 19. 2021. Museu de Ciències Naturals de Barcelona.

Dilluns 2 d'abril. Conferència «La pesta. La pitjor pandèmia mundial», a càrrec de Coral Cuadrada (URV).

Dimecres 14 d'abril. Conferència «Els virus, amics i enemics», a càrrec de Silvia Bofill (UB).

Dilluns 19 d'abril. Conferència «Les plantes tampoc es volen posar malaltes», a càrrec de Maria Isabel Trillas Gay i de Guillem Segarrà (UB).

Dijous 22 d'abril. Conferència «Les pandèmies silencioses: les malalties emergents dels amfibis», a càrrec d'Albert Montori i de Daniel Fernandez (UB).

Dilluns 26 d'abril. Conferència «Malalties de la fauna salvatge transmeses a les persones i als animals domèstics», a càrrec de Santiago Lavin (UAB).

Dimecres 28 d'abril. Conferència «Virus i microorganismes del plàncton marí», a càrrec de Dolors Vaqué (ICM-CSIC).

Dijous 29 d'abril. Conferència «De la verola, Jenner i Isabel Zandal a la COVID-19, Ayuso i l'Hospital Zandal: 350 anys de vacunes en lluita desigual contra les pandèmies», a càrrec de Luis Ruiz (Ruti Immunotherapeutics).

Dijous 6 de maig. Conferència «COVID-19. Incidència i mortalitat a Catalunya i Bolívia», a càrrec de Carles Ascaso (UB).

Dissabte 8 de maig. Sortida «Mataró i les epidèmies històriques: de l'edat mitjana al segle XX», a les 10 h, a càrrec de Joan Maltas i Montoro (UdL).

Dimecres 12 de maig. Conferència «Factors ambientals i socioeconòmics de les epidèmies», a càrrec de Jordi Serra-Cobo (UB).

Dissabte 15 de maig. Sortida «Miasmes i pandèmies de les plantes del Montnegre», a les 10 h, a càrrec de César Gutiérrez (Can Ponet).

Totes les conferències tindran lloc de 19.30 a 21 h, però s'està a l'espera de l'evolució de la situació sanitària per fixar un espai o plataforma digital. ■

Delegació de la Garrotxa

Tertúlia naturalista «La flora amenaçada de la Garrotxa i el Ripollès»

L'11 de febrer passat, es va fer la primera tertúlia naturalista de la nova temporada telemàtica.

En base a una presentació prèvia amb exemples de plantes amenaçades de les comarques de la Garrotxa i del Ripollès, dels criteris pels quals s'han considerat amenaçades i de les dades dels seguiments d'aquests últims 33 anys, es va parlar de localitats i d'espècies desaparegudes, de conservació *ex situ*, d'actuacions de conservació al territori i de com es podria disposar de més capacitat per evitar la important pèrdua de localitats i espècies que es detecta amb els seguiments.

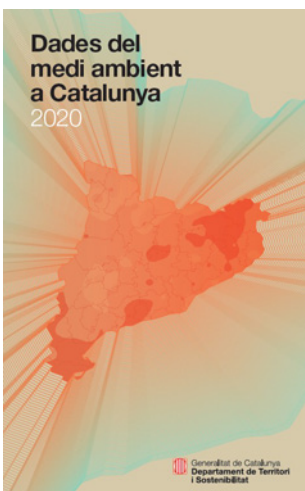
El format telemàtic de la tertúlia crea una dinàmica totalment diferent a la de les tertúlies presencials que s'havien organitzat anteriorment, mentre que els participants sopaven. La possibilitat de connectar-se a distància, però, va enriquir la tertúlia amb moltes persones que no hi haurien assistit presencialment i vam comptar amb moltes persones joves interessades en la temàtica, així com botànics que han treballat en gestió i recerca de flora en altres territoris de Catalunya i que van enriquir notablement la tertúlia.

Van participar a la tertúlia 28 persones, moltes més que en les activitats anteriors, i el format digital va permetre presentar fàcilment gràfics i informació sobre el tema.

Un dels principals temes tractats és la poca sensibilització per part de l'Administració a disposar dels recursos necessaris en recerca i conservació, i encara menys quant a flora.

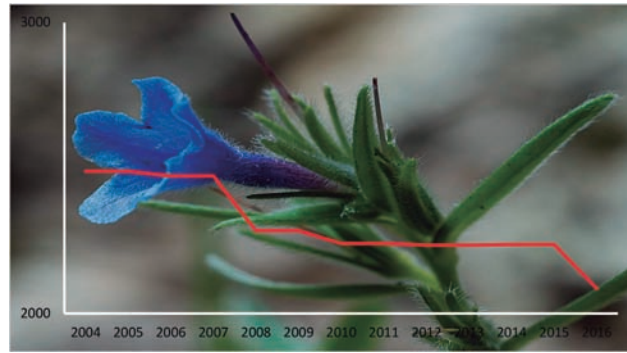
L'activitat es va valorar molt positivament per alguns dels joves que van participar ja que es van poder situar en l'àmbit de la flora amenaçada. I també pels botànics i gestors amb més experiència en el tema per intercanviar informació i opinions, i també com a teràpia de grup davant les dificultats de tirar projectes endavant i les ganes de buscar solucions als problemes.

La tertúlia també tenia l'objectiu de captar persones interessades a participar com a voluntaris en la revisió de les llistes vermelles de flora vascular de la Garrotxa i del Ripollès. Des de l'any 2005 la de la Garrotxa i el 2010 la del Ripollès, cada quatre anys s'han revisat aquestes diagnosi, de manera que els anys 2021 i 2022 s'han de visitar unes 800



Dades del medi ambient a Catalunya 2020.

localitats de plantes per valorar el seu grau d'amenaça fent prospeccions, censos, seguiments, cartografia i altres estudis que aporten informació sobre àrees de distribució i d'ocupació, censos i estimacions poblacionals, diagnòsi d'hàbitats, detecció i dimensió d'amenaçes i impactes, i analitzar les tendències dels seguiments realitzats per adjudicar a cada tàxon una categoria d'amenaça, i a cada localitat un ordre de prioritat per desenvolupar accions de conservació. L'equip del Programa de Seguiment i Conservació de Flora



Amenaçada de la Garrotxa i del Ripollès que ha de revisar aquestes diagnòsis està integrat per 24 persones voluntàries. ■

Delegació del Bages

La salinitat d'origen miner a les aigües del Bages

Mentre que els canvis sobtats als ecosistemes –com són les invasions d'espècies forànies i les perturbacions i calamitats varies– són sempre negatius, els canvis graduals poden anar en sentit tant o més negatiu que els sobtats –pensem en el canvi climàtic, la disminució de les poblacions o la pèrdua de biodiversitat– o en sentit positiu –com l'increment de biomassa o la millora de la qualitat de les aigües. La idiosincràsia sempre gradual i discreta de les tendències positives, sumada a la seva escassetat als temps que corren, fa que passin sovint desapercibudes. Són notícies ambientals la nouvinguda papallona del boix, la desaparició de la barra del Trabucador amb el temporal Glòria o la destrucció d'un espai natural estimat, però difícilment ho seran que un aiguamoll aculli més espècies d'aus aquàtiques o que la contaminació de les aigües d'una riera hagi baixat a nivells tolerables. Conscients d'aquest biaix que discrimina les notícies positives, posem l'atenció amb enfocament temporal ampli a la salinitat a les aigües de la conca del Llobregat.

La salinitat excessiva a causa dels residus de la mineria de potassa del Bages ha estat durant els darrers 100 anys el gran impacte a la qualitat de l'aigua dels rius Cardener i Llobregat. Als anys 30 i 40 del segle passat, els residus salins s'abocaven al Cardener. A partir dels anys 50, els residus van començar a acumular-se als runams salins, a la pràctica els abocadors majors i més contaminants de Catalunya, mentre se seguia abocant als rius la salmorra sobrant de les plantes de tractament del mineral.

L'any 1989 va entrar en funcionament el col·lector de salmorres de la conca del Llobregat, actualment ja envellit, insuficient i que molts recordaran per les seves nombroses avaries amb fuites de salmorra letal, però que continua fent molt servei. El col·lector de salmorres va aconseguir d'immediat reduir a la meitat la salinitat del Llobregat. Però malgrat la millora que van notar sobretot els abastiments d'aigua del Cardener avall de Súria i del Llobregat

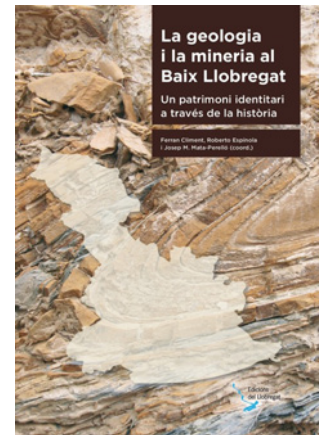
avall de Sallent, la salinitat va seguir sent molt excessiva a causa de la salmorra fora de control generada pels runams salins.

Posteriorment, el desviament del Cardener a la Coromina, l'any 2000, va permetre la recollida efectiva de la salmorra, en part d'origen natural i en part miner, de la Vall Salina de Cardona per incorporar-la al col·lector.

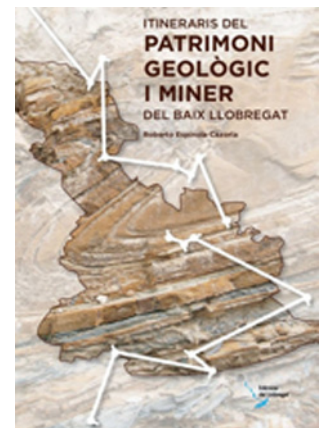
D'aleshores ençà ha calgut el treball perseverant d'entitats i d'advocats per què la mineria de potassa del Bages tingués per ferm objectiu propi la recollida de totes les aigües salines de la seva procedència i l'esmena d'errors ambientals de temps anteriors. Al front popular de les entitats ambientalistes hi ha la plataforma Montsalat –a la qual contribueixen membres de la delegació del Bages de la ICHN detallant i mesurant l'impacte ambiental– i a Sallent l'associació de veïns la Rampinya i el grup ProuSal. Pel costat dels advocats que han realitzat el treball fei-



Riu Cardener a Manresa



La geologia i la mineria al Baix Llobregat. ROBERTO ESPÍNOLA, FERRAN CLIMENT, I JOSEP M. MATA-PERELLÓ (coord.). 2020. Sant Feliu de Llobregat: Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat.



Itineraris del patrimoni geològic i miner del Baix Llobregat. ROBERTO ESPÍNOLA. 2020. Sant Feliu de Llobregat: Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat.

Els llibres estan disponibles a la [botiga virtual](#) del Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat.



Impacts of Use and Abuse of Nature in Catalonia with Proposals for Sustainable Management. Josep Peñuelas, Josep Germain et al. 2012. Land, vol. 10, núm. 2, art. 144.

La Comissió Europea obre un expedient d'infracció a Espanya per la degradació del delta del Llobregat



La Comissió Europea ha tramès una Carta d'Emplaçament al govern espanyol dins de l'expedient obert contra les administracions per no protegir els ecosistemes del delta del Llobregat, espai protegit a la Xarxa Natura 2000 i l'Àrea Important per a la Conservació de les Aus i la Biodiversitat (IBA). El toc d'alerta europeu arriba arran de la **denúncia interposada per DEPANA** a la Unió Europea, amb el suport de SEO/BirdLife.

xuc i desagraït als jutjats fins a guanyar els plets interposats per motius ambientals contra Iberpotash, contra l'Administració catalana i contra l'Estat espanyol destaquen Lluís Toldrà, Sebastià Estradé –escritor sallentí que aguantà la causa fins a la seva mort el 2016 amb 93 anys d'edat i que aconseguí la primera victòria judicial–, Christian Morron i Climent Fernández Forner –qui s'emporta tot un palmarès de victòries sonades.

S'està encara lluny dels valors de salinitat que correspondrien a les aigües sense la presència dels runams salins, però les millores a les rases perimetrals, les noves rases de drenatge enfonsades fins a una capa geològica impermeable per sota d'aquella que condueix salmorra i els nous pous de captació de salmorra en funcionament als runams del Fusteret a Súria i del Cogulló i de la Botjosa a Sallent han tingut la resposta esperada en una tendència a la reducció de la salinitat a les aigües públiques.

Segons els mostratges i anàlisis d'aquest mes de febrer, l'aigua del Llobregat puja dels 35 als 165 mil·ligrams de clorur per litre en passar per Sallent, mentre que la del Cardener salta dels 60 als 295 mg Cl/L abans i després de Súria. Durant la dècada del 2000 al 2010, fora de situacions excepcionals, els valors de l'aigua del Llobregat avall de Sallent oscil·laven entre 200-600 mg Cl/L i els del Cardener avall de Súria entre 300-800 mg Cl/L.

Pel que fa a les rieres, la riera de Bellver o Vallverd (Callús) es manté a un nivell constant de salinització a partir de l'indret de la Filosa des de fa anys, la riera de Soldevila (Sallent) continua portant salmorra concentrada però el seu cabal ha disminuït i han millorat substancialment el riu d'Or (Santpedor) per accions de captació de salmorra al runam del Cogulló i la riera de Conangle (Balsareny) per la impermeabilització i restauració del runam de Vilafruns l'any 2010.

És cert que els valors absoluts de salinitat són lluny d'aquells que considerariem «normals»; però haver capgirat la tendència, malgrat que l'acumulació de residus salins segueix creixent a Súria, és un fet mesurat per consignar.

Hi ha en camí la construcció d'un segon col·lector de salmorres de la conca Llobregat en forma de Y, des de Súria per la branca del Cardener i des de Sallent per la branca del Llobregat, que s'han d'unir a Castellgalí i enllaçar a Abrera amb el nou ja construït fa anys des de la potabilitzadora d'Abbrera –que hi aboca el rebuig de l'electrodiàlisi que treu precisament les sals que s'incorporen als rius a Súria i a Sallent– fins al mar.

També s'han de construir en termini breu les captacions de les dues entrades

major d'aigua salada d'origen miner: una a la riba esquerra del Cardener al Fusteret (Súria) i una altra a l'obaga de la vall de Sant Antoni o de Soldevila (Sallent) que ha de recollir tres trams de surgències de salmorra originada al runam del Cogulló, abans no s'incorporin a la riera. Esperem bons resultats d'aquestes captacions, les més intensament reclamades.

Mentre poc o molt s'avança en la qüestió de les aigües, l'impacte al paisatge i la retirada dels residus a la qual obliguen els programes de restauració aprovats per les explotacions de Súria i Sallent van per molt llarg.

A Balsareny, l'Agència Catalana de l'Aigua va restaurar el runam de Vilafruns, l'únic que podem ja oblidar.

A Cardona, després de l'aturada el 2017 de l'explotació dels residus acumulats al runam Vell, queda l'espai que havia ocupat el runam Nou pendent de restaurar i mig runam Vell amb plans poc clars.

A Sallent, atenent a sentències de contenciosos promoguts per l'Associació de Veïns La Rampinya i a plans empresarials per concentrar l'activitat a Súria, el juny del 2019 es van acabar definitivament els abocaments al gegantí runam del Cogulló. El buidat dels residus ha de començar pel runam menor i més antic de la Botjosa mitjançant la dissolució i l'enviament de salmorra al mar mitjançant el nou col·lector per construir. D'acord amb els plans, el buidat del Cogulló no acabarà fins d'aquí a 50 anys.

A Súria s'aboca actualment damunt d'una nova superfície del runam del Fusteret ben impermeabilitzada i amb una xarxa eficaç de captació de la salmorra, adjacent a la part antiga de runam amb base sense impermeabilitzar. L'empresa sol·licita ja autorització per a una segona ampliació que s'utilitzaria mentre el nou col·lector no estigui disponible. El buidat dels residus salins de Súria va encara per més llarg que els de Sallent; la data és ignota.

En algun moment, quan la urgència per dissenyar i construir xarxes de captació i conducció d'aigües salines hagi afluijat, caldrà preguntar-se si no és millor redimir el pecat original, impermeabilitzar i tapar els runams



Font salinitzada de la Filosa (Callús)

d'una vegada, tal com es va fer amb el de Vilaforns o al contacte entre la part vella i la nova del runam del Fusteret, per deslligar-se de la condemna perpètua a controlar i

conduir la salmorra i per fer possibles altres usos d'aquests espais, com el de parc solar fotovoltaic que Iberpotash proposa a la cara sud del Cogolló. ■

Grup de treball Antaxius, grup d'estudi dels ortòpters de Catalunya

Col·loquis sobre ortòpters

Antaxius, Grup d'estudi dels ortòpters de Catalunya continua amb les seves activitats al voltant de l'estudi i la conservació dels ortòpters, i comença l'any organitzant tot un seguit de trobades virtuals d'autoformació.

El 23 de gener passat es va organitzar el «Primer col·loqui sobre ortòpters: mètodes de mostreig i cens», durant el qual diferents membres del grup amb experiència expliquen els mètodes que habitualment utilitzen.

Properament, el 12 de març, es farà el «Segon col·loqui sobre ortòpters: mètodes de mostreig d'ortòpters; proposta final». Durant el mes d'abril, amb data preliminar prevista

pel dimecres 14 d'abril, de 17 a 19 h, farem el «Tercer col·loqui sobre Ortòpters: gravació, anàlisi i tractament d'arxius de so», a càrrec d'Eloïsa Matheu; i el mes de maig es preveu realitzar el quart col·loqui centrat en el reconeixement d'espècies d'ortòpters a través dels cantos: paràmetres específics dels oscil·logrames i sonogrames.

En principi, totes aquestes sessions són de formació interna per als membres del grup Antaxius però també hi pot assistir qualsevol soci de la ICHN que ho demani amb antelació a l'adreça grupantaxius@gmail.com. En aquests casos, l'activitat és gratuïta. ■

Societats adherides

Societat Catalana d'Herpetologia

El passat 11 de desembre la SCH va signar un conveni de custòdia amb l'Ajuntament de Lliçà d'Amunt, propietari dels terrenys de la bassa de Can Dunyó. Aquesta és una bassa de laminació excavada durant les obres de construcció del complex industrial de Can Montcau, pensada per acollir bona part de l'avinguda d'aigua que recolliran els sostres de les naus industrials abans d'abocar-la al riu Tenes.

Tal i com sovint succeeix en masses d'aigua de nova aparició, la manca de gestió fa aparèixer nombrosos problemes que empobreixen ecològicament els diferents hàbitats, especialment els aquàtics. Semblantment al cas del conegut estany d'Ivars, a Can Dunyó s'hi han donat processos com el d'introducció de peixos i tortugues al·lòctones, l'arribada de cranc de riu americà, així com l'acumulació excessiva de sediments a la cubeta de la bassa. Aquests factors, sumats a la manca d'asseccament estival, han portat a la situació actual en què les aigües de la bassa són tèrboles durant tot l'any. De l'estat inicial d'aigües transparents amb abundància de granotes verdes i reinetes i la reproducció habitual d'ocells capbussadors com la fofja o el cabusset, s'ha passat a una bassa empobrida faunísticament, romanent tan sols el martinet menut com a petita joia local (és una de les

poques parelles reproductores al Vallès).

La SCH planteja, en el pla de gestió annex al conveni de custòdia, un seguit de mesures per retornar la bassa a un equilibri ecològic, amb eliminació d'espècies al·lòctones i un increment de la biodiversitat. Algunes de les mesures previstes són la col·locació d'una estructura que permeti l'asseccament estival total de la bassa, la gestió dels sediments de la cubeta, la plantació d'arbusts que assegurin les mínimes molèsties a les aus i la construcció de bassetes temporals annexes per amfibis, entre d'altres. La SCH durà a terme aquestes tasques amb el seu equip tècnic, però planteja el voluntariat amb els socis i sòcies i altres persones de la comarca com a motor impulsor del projecte. ■



Butlletí de la
Institució Catalana
d'Història Natural

84

Barcelona 2020



Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural, núm. 84. Desembre de 2020.

El Butlletí de la ICHN en paper

D'acord amb la decisió del Consell Directiu de la ICHN de reduir el tiratge del *Butlletí*, us informem que a partir del número 84, només s'enviarà en paper a les persones que ho demanin expressament enviant un missatge a la [Secretaria de la ICHN](#).

Us recordem que el *Butlletí* en curs es pot consultar al [web de la ICHN](#), el qual s'actualitza cada trimestre, tan bon punt els articles són acceptats per a la seva publicació.

Així mateix, us agrirem que els que no reben el missatges de correu electrònic, [faciliteu/actualitzeu la vostra adreça electrònica a la \[Secretaria\]\(#\).](#)



Associació MontPhoto

MontPhoto: un quart de segle de divulgació i defensa de la natura

Aquest prestigiós concurs internacional, molt valorat per la Societat Catalana de Fotògrafs de Natura, complirà 25 anys. Com sempre, el concurs és capdavanter en la conservació de la natura i cada vegada posen més èmfasi en aquesta característica per destacar-la clarament de la resta.

A més, malgrat les dificultats de la situació que estem vivint, ha publicat el seu llibre anual *Inspirats per la natura*. Hi trobareu les fotos premiades i les finalistes; en definitiva, les millors imatges de muntanya i de natura. Es pot demanar a la [botiga virtual](#) de l'Associació.

D'altra banda, des de l'1 de març ja està oberta l'edició d'enguany i, per tant, ja es poden enviar fotos seguint les bases que trobareu a la [pàgina web](#) del concurs.

En tot cas, aquest any hi ha una sorpresa:

comptarà amb dos premis més, un al millor portfoli per premiar imatges de caràcter narratiu-documental, i un altre de multi-mèdia *storytelling* que donarà un premi als millors vídeos en dues categories, muntanya i natura.

Amb això MontPhoto demostra que segueix essent innovador, ja que no hi ha pràcticament cap altre concurs d'aquesta temàtica que ho faci.

Com sempre, el Festival es farà el primer cap de setmana d'octubre i esperem que, després de l'obligada edició *online* de 2020 per la pandèmia, enguany pugui tornar a ser presencial. En tenim força esperances perquè les previsions dels experts epidemiològics auguren que a la tardor, entre la immunitat natural i, sobretot, per l'efecte de les vacunes, la situació permetrà aquesta mena d'actes. ■

Institut Català d'Espeleologia i Ciències del Karst

L'Institut Català d'Espeleologia i Ciències del Karst, organitza el cicle de conferències «Les nits de Sarawak. Exploracions i Geografia». A continuació us detallem el programa:

Dilluns 8 de març. «Sierra de las Nieves (Màlaga) gran centre d'investigació del karst», per Rogelio Ferrer, Grupo de Exploraciones Subterráneas de la SEM de Màlaga i coordinador de les exploracions a la Sierra de las Nieves.

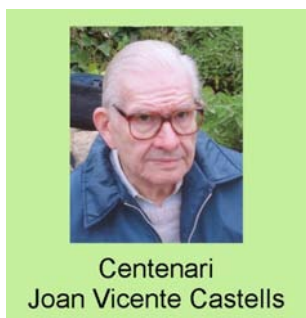
Dilluns 22 de març. «Els pioners de la Pedra de Sant Martí (Larra-Belagua)», per Juan M^a Feliu Dord, membre fundador de l'ARSIP (Association pour la Recherche Spéléologi-

que Internationale à la Pierre Saint Martin).

Dilluns 12 d'abril. «Almadén. Patrimoni de la Humanitat», per Luis Mansilla Plaza, enginyer tècnic de mines, doctor per la Universitat de Còrdova i «l'Ambaixador d'Almadén».

Dilluns 26 d'abril. «Karst en gresos de la formació Jaizkibel (Gipuzkoa)», per Carlos Galán, biòleg, especialista en geoespeleologia; membre de la Sociedad de Ciencias Aranzadi i de la Sociedad Venezolana de Espeleología.

Les sessions són públiques. S'hi pot accedir des del [blog de l'ICEK](#). ■



Centenari
Joan Vicente Castells

Any del centenari Joan Vicente i Castells

Centre d'Estudis de la Natura del Barcelonès Nord

Amb motiu de la celebració del centenari del naixement de Joan Vicente Castells, pioner a Santa Coloma de Gramenet en la recerca científica, fundador amb diversos col·laboradors del Museu Municipal Puig Castellar (1974-1986) i del Centre d'Estudis de la Natura del Barcelonès Nord (1985), el proper 16 d'abril s'inaugurarà una exposició al Museu Torre Balldovina, que constarà de diversos plafons i materials, per donar a conèixer als visitants la importància dels seus treballs i recerques en el món de la paleontologia, però també en molts altres aspectes de la ciència o de la vida social i cultural de Santa Coloma.

Olimpiades de Biologia

XI Olimpíada de Biologia de Catalunya (XI OBC 2021)

Com ja és tradició els darrers 11 anys, el mes de febrer s'han celebrat les proves de la Olimpíada de Biologia de Catalunya (OBC).

Les Olimpíades de Biologia se celebren a bona part del món. Varen ser promogudes per la UNESCO el 1985 com l'International Biology Olympiad (IBO), amb la finalitat de promoure l'estudi de la biologia i de facilitar l'intercanvi d'experiències sobre el seu ensenyament. L'any 2005 es va celebrar la primera Olimpíada Espanyola de Biologia (OEB) i des d'aquesta es va promoure, l'any 2007, la primera Olimpíada Iberoamericana de Biologia (OIAB). L'any 2011 arriba la primera Olimpíada Catalana de Biologia (OBC).

A l'Estat, cada Comunitat Autònoma celebra la seva OB i envia els 5 millors classificats a participar a l'OEB. Els estudiants que des-

punten en l'àmbit de l'Estat són convidats a participar a les IBO i a les OIAB.

Els estudiants que participen a les OB estan cursant segon de batxillerat i en la seva preparació per a les proves hi tenen un paper rellevant els seus professors de Biologia i sens dubte també l'entorn familiar i d'amistats. Aconseguir una classificació és un mèrit sobretot de l'estudiant, però no únicament.

L'edició de l'OBC d'enguany s'ha vist afectada per la COVID-19 però això no ha impedit la seva celebració. Si bé no s'ha pogut desenvolupar la prova pràctica, la prova teòrica l'han fet de manera virtual i simultània 282 estudiants de tot Catalunya, cada un al seu centre (91 centres participants), el dia 3 de febrer de 2021. A cada centre, l'organització de l'OBC ha comptat amb la inestimable col·laboració dels professors que han

(Continua)

preparat aquests estudiants per supervisar que tot es desenvolupava correctament. Remotament, l'organització de l'OBC en feia el seguiment per tal que tot funcionés a l'hora. Tota una experiència!

El dia 10 de febrer, de manera virtual, amb retransmissió via Zoom i YouTube, es va celebrar l'acte de lliurament de premis. Reunits en una sala virtual, els organitzadors i els 20 estudiants guardonats, després d'escoltar alguns breus parlaments de representants de les entitats organitzadores, es van anar desvelant a qui anaven a parar les 14 medalles de bronze, les 3 de plata i les 3 d'or. Els 5 millors classificats participaran a l'OEB que es farà telemàticament des de Bilbao, de l'11 al 14 de març.

La ICHN felicita a tots els participants per l'esforç realitzat i, molt especialment, als estudiants guardonats, als professors i als centres dels mateixos així com a familiars i amics i desitja molta inspiració i molta sort als 5 estudiants que ens representaran a l'OEB: Thomas González, Paula Juan, Laia Joventeny, Júlia Aguilar i Javier Rodríguez.

Consulteu els resultats al web [de l'OBC](#).

La ICHN és una de les entitats coorganitzadores de la XI OBC 2021, juntament amb la Societat Catalana de Biologia, el Col·legi de Biòlegs de Catalunya, el Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya, el Seminari Permanent de Ciències Naturals, les universitats Autònoma de Barcelona, de Barcelona, de Girona, de Lleida, Pompeu Fabra, Rovira i Virgili, de Vic i Internacional de Catalunya.

Amb la seva implicació a les OBC, la ICHN promou que les ciències naturals no quedin fora d'aquesta prova. Enguany ja s'havia previst que una de les dues proves pràctiques fos d'aquest àmbit, però les mesures de prevenció de la COVID-19 ho han impedit.

Ets soci de la ICHN i t'agradaria implicar-te en aquest procés i/o en el de l'ensenyament de les ciències naturals a l'ensenyament preuniversitari? Envia un correu electrònic a la [Secretaria de la ICHN](#) amb el tema «Ensenyament Ciències Naturals» i et contactarem. ■



Convocatòria per a la renovació de càrrecs del Consell Directiu

A final d'abril o principi de maig és previst realitzar l'Assemblea General de socis de la Institució, amb la renovació dels càrrecs del Consell Directiu, que enguany correspon a la Vicepresidència, la Secretaria i sis vocalies.

Fins al proper 5 d'abril, tots els socis que vulguin presentar la candidatura als càrrecs vacants, poden fer-ho adreçant un escrit o un correu electrònic a la Secretaria de la Institució.

A partir d'aquesta data, juntament amb la convocatòria de l'Assemblea General, es trametrà la relació de les candidatures rebudes.

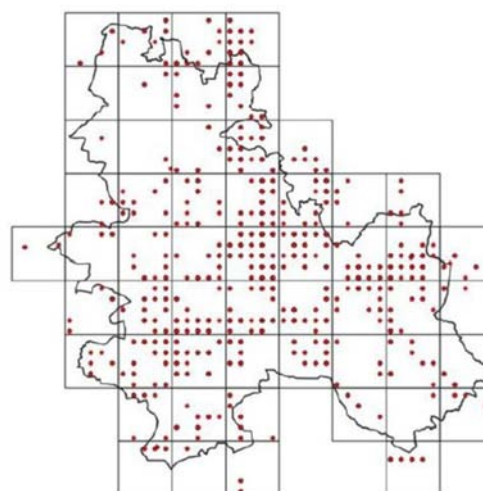
Per a més informació, adreceu-vos a la [Secretaria de la Institució](#).

Activitats amb altres entitats

Les orquídiades de l'Anoia

El Grup d'Orquídiades de l'Anoia (GOA) es va constituir el 2018 amb la voluntat de contribuir al coneixement i l'estudi de la diversitat, així com la distribució i fenologia de les orquídiades silvestres presents a la comarca de l'Anoia. D'aquesta manera, se sumava a projectes similars en marxa o ja finalitzats a altres comarques de Catalunya. Des del primer moment, els companys del Grup Orquidològic de Catalunya hi ha col·laborat en tot allò que ha estat al seu abast.

Durant els tres primers anys del projecte s'han recollit 2.256 citacions de 43 espècies diferents i ja s'ha prospectat bona part de la comarca (vegeu mapa adjunt elaborat per Emili Sancha. Al [web del GOA](#) es pot trobar informació més detallada del projecte i de com participar-hi. ■



Vols rebre el NOTÍCIES més aviat, en color i amb enllaços als documents anunciats?

Contacta amb la Secretaria de la Institució (ichn@iec.cat) i demana la versió en format pdf!



Segueix-nos al [Facebook](#).

Amb el suport de



Generalitat de Catalunya
Departament de Territori
i Sostenibilitat



fundada el 1899

ICHN
Institució Catalana
d'Història Natural

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

Redacció: ICHN
C. del Carme, 47
08001 Barcelona
Tel. 933 248 582
Fax 932 701 180
A/e: ichn@iec.cat
A/I: <http://ichn.iec.cat>

Imprimeix: IMPREMTA BADIA, SL
ISSN: 2339-5672
Maqueta: Albert Beltran
Dipòsit Legal: B.39829-1995

Recull de legislació

Catalunya

RESOLUCIÓ TES/3329/2020, de 16 de desembre, per la qual s'emet la declaració ambiental estratègica del **Pla director urbanístic de l'embassament de Rialb** (exp. OAA20190003). DOGC núm. 8300 de 21 de desembre de 2020.

ACORD GOV/174/2020, de 29 de desembre, pel qual s'aprova el **Pla de ports de Catalunya Horitzó 2030**. DOGC núm. 8307 de 31 de desembre de 2020.

ACORD GOV/15/2021, de 9 de febrer, pel qual s'aprova el **Pla de protecció del medi natural i del paisatge de l'Alta Garrotxa**. DOGC núm. 8339 d'11 de febrer de 2021.

EDICTE de 5 de febrer de 2021, sobre un acord de la Comissió de Territori de Catalunya referent a una **modificació puntual del Pla general metropolità, en l'àmbit del Parc Natural de la Serra de Collserola**, d'Esplugues de Llobregat i altres municipis. DOGC núm. 8340 de 12 de febrer de 2021. ■

Agenda

Delegació d'Osona - GNO

Cicle Descobreix els sistemes naturals. Sortides naturalistes a Osona

12 de març de 2021, de 19 a 20 h. Xerrada telemàtica. **L'evolució del mar a Osona fins al paisatge actual**, per Jordi Vilà i Íngrit Soriguera, de Geòleg.cat. Hi podeu accedir seguint [aquest enllaç](#).

26 de març de 2021, de 19 a 20 h. Xerrada telemàtica. **Atlas d'orquídies d'Osona**, a càrrec de Pere Espinet, Grup Orquidològic de Catalunya (GOC – ICHN) i Grup de Naturalistes d'Osona (GNO – ICHN). Hi podeu accedir seguint [aquest enllaç](#).

10 d'abril de 2021, de 7 a 12 h. Sortida a l'Espai Natural Meandres i Illes de les Gambires i Gallifa. **Anellament científic d'ocells**, a càrrec de membres del Grup d'Anellament de Calldetenes – Osona (GACO).

9 de maig de 2021, de 9.30 a 14 h, Sortida pels entorns de les Masies de Voltregà, **Geologia21 – Barcelona: El mar de l'Eocè**, a càrrec de Jordi Vilà i Íngrit Soriguera, de Geòleg.CAT.

Totes les activitats són gratuïtes, però a causa de la situació canviant en les restriccions, es demana fer la inscripció a l'[Agenda del Museu del Ter](#) o al telèfon 93 851 51 76 (Museu del Ter) i confirmar les dates i l'estat de cada sortida a les agendes dels webs del [Museu del Ter](#) i del [GNO](#).

Delegació de la Serralada Litoral Central

Seminari 2021 «Petits i poderosos: microorganismes i epidèmies»

Del 2 d'abril al 15 de maig, tindrà lloc el seminari «**Petits i poderosos: microorganismes i epidèmies**». Totes les conferències tindran lloc de 19.30 a 21 h, però s'està a l'espera de l'evolució de la situació sanitària per fixar un espai o plataforma digital. Consulteu el programa provisional a la pàgina 4 d'aquest NOTÍCIES.

Institut Català d'Espeleologia i Ciències del Kars

Les nits de Sarawak. Exploracions i Geografia.

A la pàgina 8 d'aquest NOTÍCIES trobareu les sessions programades pels mesos de març i abril. Les sessions són públiques i podeu accedir-hi des del [blog de l'ICEK](#).

Han col·laborat en la redacció d'aquest NOTÍCIES:

Jordi Badia, Oriol Baena, Jordina Belmonte, Eulàlia Comas, Jordi Corbera, Roberto Espínola, Josep Germain, Albert Masó, Paco Membrives, Xavier Oliver, Montserrat Ubach, Joan Vallès, i Marc Vilella.